

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เด็กที่เปลี่ยนสภาพจาก เด็กชั้นประถมศึกษาไปเป็นเด็กชั้นมัธยมศึกษา นั่น เป็นวัยที่ก้าวพ้นจากวัยเด็กไปสู่วัยรุ่นตอนต้น อุบลรัตน์ เฟิงสฤติย์ (2542) กล่าวว่าวัยรุ่นตอนต้น คือผู้ที่มีอายุ 12 – 18 ปี เป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายอย่างรวดเร็ว จนทำให้เกิดปัญหาทางด้านความคิดอารมณ์และสังคมได้ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ สุชา จันทรธรม (2540) ที่ว่าเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกาย ความคิด จิตใจ อารมณ์และสังคม การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ย่อมกระทบกระเทือนและก่อปัญหาให้กับวัยรุ่นบ้างไม่มากก็น้อย ยกตัวอย่างปัญหาทางครอบครัว การปรับตัวเข้ากับสังคม การแสดงออกทางอารมณ์และที่สำคัญคือ การขาดความเข้าใจในการยับยั้งต่อความเฝ้าระวังของสิ่งแวดล้อม

ครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมแรกของทุกคน ดังนั้นบ้านจึงมีบทบาทมากสำหรับพฤติกรรม พัฒนาการและปัญหาของวัยรุ่น บ้านที่มีปัญหาย่อมมีผลโดยตรงต่อการพัฒนาวัยรุ่น วัยรุ่นที่มีปัญหาชีวิตทางด้านครอบครัว จะกลายเป็นเยาวชนที่ตกอยู่ในสภาพครอบครัวที่แตกแยก เหตุเพราะพ่อแม่ผู้ปกครอง ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจจนลืมถึงลูก วัยรุ่นจึงเกิดความว้าวุ่นและมีผลทำให้ขาดความอบอุ่น เกิดความเบื่อหน่ายไม่อยากอยู่บ้าน จึงพยายามหาทางปลีกตัวจากบ้านไปเข้ากลุ่มเพื่อนและกลุ่มเพื่อนที่สมาคมด้วย ก็มักเป็นวัยรุ่นที่ประสบปัญหาเช่นเดียวกัน ความอ่อนเยาว์ต่อความเข้าใจสังคมของวัยรุ่นตอนต้น ทำให้เพลิดเพลินได้ง่ายกับความสนุก ความเฝ้าระวังในทางเสื่อมเสียได้ง่ายและเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า ชีวิตในระหว่างวัยรุ่นจัดเป็นระยะที่สำคัญที่สุด ระยะนี้เป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต จึงมีผู้กล่าวว่าเป็น “วัยวิกฤต” บ้าง หรือ “วัยแห่งพายุแค้น” การดำรงชีวิตในช่วงวัยรุ่นจึงเป็นจุดหักเหที่สำคัญ ถ้าวัยรุ่นได้รับความเข้าใจในกาอบรมจากผู้ใหญ่ การได้เข้ากลุ่มที่เหมาะสม ย่อมส่งผลต่อการวางรากฐานของชีวิตในวัยผู้ใหญ่ได้ดี ชีวิตในบั้นปลายจะราบรื่นหรือไม่เพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับ การดำเนินชีวิตของระยะหัวเลี้ยวหัวต่อนี้ สภาพสังคมในปัจจุบันเป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดเจนถึง สภาพที่ชักชวนให้วัยรุ่นกระทำพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมได้ง่าย ศรีเรือน แก้วกังวาล (2540) กล่าวว่าลักษณะของเด็กวัยรุ่นมักจะชอบทำตามกลุ่มเพื่อน วัยรุ่นต้องการการยอมรับ ความคาดหวังจากกลุ่มเพื่อนร่วมวัย เป็นสิ่งที่พวกเขาคิดมัน วัยรุ่นมักทำอะไรตามกลุ่มเพื่อนแม้ตนเองจะรู้ว่าไม่ดี เช่นเดียวกับ

สุชา จันทน์เอม (2540) กล่าวว่าเมื่อวัยรุ่นเกิดความว้าเหว่ขึ้น อีกทั้งยังอยู่ในวัยเรียนจึงหันไปพึ่งกลุ่มที่ใกล้ชิดมากที่สุด คือกลุ่มเพื่อน วัยรุ่นจะรวมตัวกับกลุ่มเพื่อนที่มีปัญหาเหมือนกัน และจากสิ่งแวดล้อมภายนอกที่เข้ายวน ที่มีอยู่มากมายในสังคมปัจจุบัน ได้แก่สถานบันเทิง แหล่งบันเทิง เป็นการง่ายที่วัยรุ่นและกลุ่มเพื่อนที่มีความว้าเหว่ หันไปพึ่งแหล่งบันเทิงเหล่านั้น โดยวัยรุ่นมีความเชื่อว่า แหล่งบันเทิงเหล่านี้จะช่วยตนให้คลายจากความว้าเหว่ และคลายจากความกังวลใจได้ ทั้งนี้เนื่องจากความด้อยประสบการณ์ของวัยรุ่นนั่นเอง

ขณะเดียวกันพบว่าความเจริญอย่างรวดเร็วของจังหวัดเชียงใหม่ ทำให้มีแหล่งบันเทิงสถานบันเทิงในรูปแบบต่าง ๆ เกิดขึ้นเป็นจำนวนมากในเขตอำเภอเมือง เชียงใหม่ ซึ่งแหล่งบันเทิงเหล่านี้เป็นศูนย์รวมของกลุ่มวัยรุ่น เป็นสถานที่พบปะสังสรรค์ของวัยรุ่น และที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่งก็คือแหล่งบันเทิงเหล่านั้น มักตั้งอยู่ใกล้ ๆ กับสถานศึกษาต่าง ๆ รวมทั้งโรงเรียนหอพระ ที่ผู้วิจัยจะทำการศึกษาก็ตั้งอยู่ใกล้แหล่งบันเทิงเหล่านั้นอีกด้วย ในฐานะที่ผู้วิจัยมีโอกาสฝึกงาน ในส่วนของงานแนะแนวที่โรงเรียนหอพระ อำเภอเมือง เชียงใหม่ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 ได้พบกับสถานะแวดล้อมดังกล่าว ที่อาจทำให้นักเรียนไม่ปลอดภัยจากยาเสพติด จึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยโดยการจัดกิจกรรมแนะแนว (Guidance) ที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองเกี่ยวกับยาเสพติด เป็นปัญหาร้ายแรงที่สุดของเยาวชน ซึ่งเป็นวิธีการสกัดกั้นปัญหาที่จะเกิดขึ้น เป็นการกันก่อนแก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นวัยที่เพิ่งก้าวพ้นจากวัยประดมเข้าสู่วัยรุ่นตอนต้น เป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อมีปัญหาต่าง ๆ เข้ารุมล้อม หากไม่มีภูมิคุ้มกันที่ดีแล้ว ก็อาจจะเป็นหนทางให้นักเรียนเข้าสู่วงจรของอบายมุขและยาเสพติดได้ การป้องกันย่อมทำได้ยากกว่าการแก้ไข และใช้เวลายาวนานกว่าการแก้ไข การแก้ไขที่กระทำเพื่อบำบัดการติดยาเสพติด สามารถกระทำได้เพียงระยะเวลาอันสั้นและเนื่องจากผู้ใช้บริการคือ ผู้ติดยาเสพติดมีส่วนเกินการดูแลรักษาจากผู้ให้การบำบัด

การจัดกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองเกี่ยวกับยาเสพติด อาจเป็นอีกแนวทางหนึ่งในอันที่จะป้องกันปัญหาเสียแต่แรกเริ่ม ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่าวิธีการจัดกิจกรรมแนะแนวจะเป็นกิจกรรมที่ส่งผลให้วัยรุ่น ได้มีการริเริ่มเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ถูกต้องเหมาะสม และพัฒนาตนเองภายใต้พัฒนาการที่เป็นไปตามวัยของวัยรุ่นหรือไม่ ผลของการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริม ให้วัยรุ่นเกิดความเข้าใจและเห็นคุณค่าในตนเองรับรู้ถึงขอบเขตศักยภาพที่ตนมี รู้จักยอมรับตนเองและผู้อื่นตามความเป็นจริงมีความเชื่อมั่นในตนเอง ใช้ชีวิตที่ปลอดภัยจากยาเสพติด ช่วยให้บุคคลสามารถดำเนินชีวิตไปในแนวทางที่ถูกต้องที่เป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลของกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองเกี่ยวกับยาเสพติดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนหอพระ อำเภอเมือง เชียงใหม่

สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมแนะแนว เกิดการเห็นคุณค่าในตนเองเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนว

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาผลของกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองเกี่ยวกับยาเสพติดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนหอพระ อำเภอเมือง เชียงใหม่ ซึ่งกำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การจัดกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองเกี่ยวกับยาเสพติด ในคาบเรียนวิชาแนะแนว จำนวน 8 คาบเรียน (1 คาบเรียนใช้เวลา 50 นาที) รวมทั้งสิ้น 8 กิจกรรม (กิจกรรมละ 1 คาบเรียน)
2. ขอบเขตด้านประชากร ประชากรที่ทำการศึกษาคือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนหอพระ อำเภอเมือง เชียงใหม่ ที่เรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 จำนวน 48 คน โดยใช้กลุ่มทดลองคือ นักเรียนห้อง ม.1/1
3. ตัวแปรที่จะศึกษา
ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่ การจัดกิจกรรมแนะแนว จำนวน 8 กิจกรรม
ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ คะแนนที่ได้จากแบบสอบถามการเห็นคุณค่าในตนเองเกี่ยวกับยาเสพติด
4. ระยะเวลาและจำนวนครั้งในการทดลอง
ระยะเวลาและจำนวนครั้งในการจัดกิจกรรมแนะแนวการวิจัยครั้งนี้ มีการจัดกิจกรรมแนะแนว จำนวน 8 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที โดยฝึกสัปดาห์ละ 2 ครั้งคือทุกวันพฤหัสบดีและวันศุกร์ โดยเริ่มการทดลองตลอดช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงต้นเดือนธันวาคม 2544 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544

นิยามศัพท์เฉพาะ

กิจกรรมแนะแนว หมายถึง การจัดกิจกรรมในชั้นเรียน ที่เน้นให้นักเรียนเกิด
การเห็นคุณค่าในตนเองเกี่ยวกับยาเสพติด

การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง การสร้างความภาคภูมิใจและสร้างความรู้สึกว่า
ตนเองมีคุณค่า เกิดการเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นไปตามลักษณะของพัฒนาการที่ควรจะเป็น
ของวัยรุ่นตอนต้น

ยาเสพติด หมายถึง ยาหรือสารเคมีหรือวัตถุชนิดใด ๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่า
จะโดยวิธีการรับประทาน ดม สูบ ฉีดหรือด้วยวิธีใดก็ตาม ให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจ
ซึ่งจะสังเกตลักษณะที่สำคัญ 4 ประการ ดังนี้

1. มีความต้องการจะเสพยาสารนั้นอยู่ตลอดเวลาแสดงออกทั้งทางร่างกายและจิตใจ
2. ต้องเพิ่มขนาดของยาที่เสพมากขึ้น
3. มีอาการอยาก หรือหิวยาได้เมื่อยาขาดยา (บางคนอาจมีอาการถอนยาเมื่อยาขาดยา)
4. สุขภาพโดยทั่ว ๆ ไปทรุดโทรม

นักเรียน หมายถึง นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนหอพระ อำเภอเมือง
เชียงใหม่ที่กำลังเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 จำนวน 48 คน

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. เป็นประโยชน์โดยตรงต่อนักเรียน ที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อการเห็น
คุณค่าในตนเองเกี่ยวกับยาเสพติด
2. ได้รูปแบบกิจกรรมแนะแนว ที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองเกี่ยวกับยาเสพติด
ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในระดับการศึกษาอื่น หรือสถาบันการศึกษาอื่นตามความเหมาะสม
3. บุคลากรแนะแนว ตลอดจนผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในสนับสนุน
ให้มีการจัดกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองรูปแบบต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้อจำกัดในการวิจัย

การทดลองครั้งนี้ ผู้วิจัยไม่สามารถทดลองใช้แผนการสอนที่นำมาจัดกิจกรรมครั้งนี้ ทั้งนี้เพราะผู้วิจัยมีข้อจำกัดของระยะเวลา เนื่องจากทางโรงเรียนไม่สามารถจัดเวลาให้นักเรียนมาร่วมทำกิจกรรมได้มากนัก เพราะกระทบต่อเวลาการเรียนในชั่วโมงเรียนในวิชาอื่น และนักเรียนติดภาระการสอบกลางเทอม ทำให้การรวมกลุ่มไม่สามารถทำได้ทั้งด้านความพร้อมของเวลาและความพร้อม (Readiness) ทางด้านจิตใจในการร่วมกิจกรรมกลุ่มของนักเรียนด้วยความสบายใจ แต่ผู้วิจัยคัดเลือกกิจกรรมที่บุคลากรในสถานศึกษาได้นำกิจกรรมทั้ง 8 กิจกรรมไปใช้กับนักเรียนแล้วเกิดผลดี นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่พึงประสงค์ จนเชื่อได้ว่ากิจกรรมดังกล่าวมีคุณภาพเชื่อถือได้